

Scholekster (*Haematopus ostralegus*) A130

1. Status

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De scholekster broedt voornamelijk langs de kusten van de gematigde en subarctische klimaatszones in Europa en Azië. Lokaal broedt de scholekster soms ook op grotere afstand van de kust. In de winter treft men scholeksters alleen langs kusten aan, vooral in wadgebieden en in estuaria maar ook langs rotskusten. De belangrijkste overwinteringsgebieden van de scholekster liggen in Noordwest-Europa, maar kleine populaties overwinteren in West-Afrika, langs de Rode Zee en de Arabische Golf, in India en China en in het Verre Oosten.

Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de scholeksterpopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' gunstig. Het merendeel van de Europese kusten dient als broedgebied en, behalve in het noorden, ook als overwinteringsgebied voor de ondersoort *Haematopus ostralegus ostralegus*.²³ Deze ondersoort overwintert in West-Europa en West-Afrika met een geschatte populatie van 1.020.000 vogels. Hiervan verblijft 25 % in Nederland.

3. Bijdrage van gebieden

Huidige verspreiding en voorkomen binnen Nederland: Buiten de broedtijd concentreren de scholeksters zich nadrukkelijk in intergetijdengebieden. Tijdens ongunstige weersomstandigheden zoals langdurige hoogwaterperiodes foerageren scholeksters ook in nabij de kust gelegen binnendijkse graslanden.

Verspreidingskaart scholekster

Huidig voorkomen en Natura 2000: Buiten de broedtijd concentreert de scholeksterpopulatie zich vrijwel geheel (99%) in Natura 2000 gebieden (Waddenzee, Voordelta, Oosterschelde,

²³ In Griekenland overwintert ook *H. o. longipes*, die broedt in centraal Rusland.

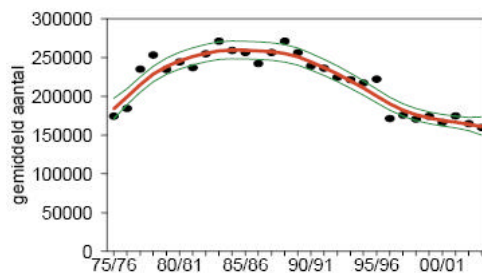
Westerschelde). Gedurende de broedtijd bevindt zich het grootste deel van de populatie in graslanden die buiten Natura 2000 gebieden liggen.

Gebied	Functie: foerage en/of slapen	Gemiddeld seizoens-gemiddelde 99/00-03/04	Gemiddeld seizoens-maximum 99/00-03/04
(001) Waddenzee	fs	130.000	
(118) Oosterschelde	fs	26.700	
(122) Westerschelde & Saefthinghe	fs	7.500	
(113) Voordelta	fs	2.500	
(101) Duinen Goeree & Kwade Hoek	fs	790	
(115) Grevelingen	fs	560	
(038) Uiterwaarden IJssel	fs	210	
(007) Noordzeekustzone	s		3.300

Aantallen scholeksters in Natura 2000 gebieden

4. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De aantallen overwinterende scholeksters in de Nederlandse Waddenzee en in de Zeeuwse Delta vertonen na 1990 een sterke daling (zie Fig. XXX). In de Waddenzee was sprake van een afname van 287.000 vogels in de jaren 1993-97 naar 190.000 vogels in de jaren 1998-2002. In de Oosterschelde zijn de aantallen afgenomen van 100.000 in de jaren 1970-1980 tot 66.000 in de jaren 1993-97 en 51.000 in 1998-2002. In de Westerschelde waren in de jaren 1978-1982 gemiddeld 5.200 scholeksters aanwezig. In de jaren 1993-1998 waren de aantallen daar gestegen tot gemiddeld 12.300 om daarna weer te dalen naar 8.400 in de jaren 2000-2003. De totale in Nederland overwinterende populatie is achteruitgegaan van 350.000 scholeksters rond 1985 naar 190.000 in 2002. Ook de Nederlandse broedvogelpopulatie is afgenomen, vooral in de gebieden met een geringere leefkwaliteit voor de scholekster zoals de duinen.

Aantalsontwikkeling scholekster

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse scholeksterpopulatie laat sinds 1981 (1981-2003) een matige afname zien. Ook over de meest recente periode 1995-2003 neemt de populatie matig af.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
Het verspreidingsgebied van de scholekster is niet wezenlijk veranderd.

Beoordelingsaspect populatie: zeer ongunstig
Vereist is een scholeksterpopulatie met een omvang van 185.000 tot 220.000 vogels (seizoensgemiddelde, naar de 'draagkrachtschatting'). De huidige scholeksterpopulatie is meer dan 25% kleiner.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig
De kwaliteit van het leefgebied van de scholekster is afgenomen door verslechtering van het voedselaanbod.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

Herstel van de gunstige staat van instandhouding van de scholeksterpopulatie is mogelijk wanneer de voedselgebieden die zijn voorkeur hebben (de droogvallende mosselbanken en kokkelbanken) zich opnieuw kunnen ontwikkelen. Bovendien moeten de overlevingskansen voor zowel de eieren als de kuikens in de broedgebieden verbeteren.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Vereist is een scholeksterpopulatie met een omvang van 185.000 tot 220.000 vogels (seizoensgemiddelde, naar de 'draagkrachtschatting') met een voorkomen in zijn natuurlijke verspreidingsgebied en in voedselgebieden die zijn voorkeur hebben. De aantallen horen in de Waddenzee en Westerschelde stabiel te zijn of toe te nemen. Er dient voldoende geschikt leefgebied voor de streefpopulatie aanwezig te zijn. In gebieden waarin droogvallende mosselbanken een centrale rol spelen, kan de populatie zich herstellen tot natuurlijke aantallen zijn bereikt en zich dan handhaven. Van belang voor de scholekster zijn vooral rust op de pleisterplaatsen in het Waddengebied en in de Zoute Delta en een gunstige voedselsituatie. Er zijn verder geen wezenlijke deze soort bedreigende factoren.

Oordeel: zeer ongunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	Gunstig
Populatie	gunstig	Zeer ongunstig
Leefgebied	gunstig	Matig ongunstig
Toekomst	gunstig	Matig ongunstig
Eindoordeel	gunstig	Zeer ongunstig

5. Bronnen

- Austin G.E. & Rehfisch M.M. 2003. The likely impact of sea level rise on waders (*Charadrii*) wintering on estuaries. *Journal for Nature Conservation* 11: 43-58.
- Austin G.E., Peachel I. & Rehfisch M.M. 2000. Regional trends in coastal wintering waders in Britain. *Bird Study* 47: 352-371.
- Camphuysen C.J., Ens B.J., Heg D., Hulscher J.B., van der Meer J. & Smit C.J. 1996. Oystercatcher *Haematopus ostralegus* mortality in the Netherlands: the effect of severe weather and food supply. *Ardea* 84: 469-492.
- Cayford J. 1993. Wader disturbance: a theoretical overview. *Wader Study Group Bull.* 68 (Supplement): 3-5.
- Clemens T. & Lammen C. 1995. Windkraftanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. *Seevögel* 16: 34-38.
- Davidson N.V. & Rothwell P. 1993. Human disturbance to waterfowl on estuaries: conservation and coastal management implications of current knowledge. *Wader Study Group Bull.* 68 (Supplement): 97-105.
- Ens B.J., Wintermans G.J.M. & Smit C.J. 1993. Verspreiding van overwinterende wadvogels in de Nederlandse Waddenzee. *Limosa* 66: 137-144.

- Hulscher J.B. & Verhulst S. 2003. Opkomst en neergang van de Scholekster *Haematopus ostralegus* in Friesland in 1966-2000. *Limosa* 76: 11-22.
- Hulscher J.B., Exo K.-M. & Clark N.A. 1996. Why do Oystercatchers migrate? *In: Goss-Custard J.D. (red), The Oystercatcher: from individuals to populations*, Pp. 155-195 Oxford University Press, Oxford.
- Koepff C. & Dietrich K. 1986. Störungen von Küstenvögeln durch Wasserfahrzeuge. *Vogelwarte* 33: 232-248.
- Koffijberg K., Blew J., Eskildsen K., Günther K., Koks B., Laursen K., Rasmussen L.M., Potel P. & Südbeck P. 2003. High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. *Wadden Sea Ecosystem* 16. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Leopold M.F., Smit C.J., Goedhart P.W., Van Roomen M., Van Winden E. & Van Turnhout C. 2004. Langjarige trends in aantallen wadvogels in relatie tot de kokkelvisserij en het gevoerde beleid in deze; eindverslag EVA II (Evaluatie schelpdiervisserij tweede fase) Deelproject C2. Alterra-rapport 954. Alterra, Wageningen.
- Piersma T., Koolhaas A., Dekinga A., Beukema J.J., Dekker R. & Essink K. 2001. Long-term indirect effects of mechanical cockle-dredging on intertidal bivalve stocks in the Wadden Sea. *Journal of Applied Ecology* 38: 976-990.
- Rappoldt C., Ens B.J., Dijkman E. & Bult T. 2003a. Voedselreservering voor Scholeksters in de Nederlandse Waddenzee. EVAII deelrapport B1. Alterra rapport 882, 1-152. Alterra, Wageningen.
- Rappoldt C., Ens B.J., Dijkman E. & Bult T, Berrevoets C.M. & Geurts van Kessel J. 2003b. Scholeksters en hun voedsel in de Oosterschelde. EVAII deelrapport D2. Alterra rapport. Alterra, Wageningen.
- Schekkerman H., Meininger P.L. & Meire P.M. 1994. Changes in the waterbird populations of the Oosterschelde (SW Netherlands) as a result of large-scale coastal engineering works. *Hydrobiologia* 282/283: 509-524.
- Schothorst E. & Veenendaal D. 1999. Verstoring van vogels langs de Groninger Noordkust. *De Grauwe Gors* 27 (1): 7-13.
- Spaans B., Bruinzeel L. & Smit C.J. 1996. Effecten van verstoring door mensen op wadvogels in de Waddenzee en de Oosterschelde. IBN-rapport 202. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.
- Verhulst S., Oosterbeek K., Rutten A.L. & Ens B.J. 2004. Shellfish fishery severely reduces condition and survival of oystercatchers despite creation of large marine protected areas. *Ecology and Society* 9 (1): 17 [online] www.ecologyandsociety.org/vol9/iss1/art17.